

UVODNIK:

BOLNIK Z RAKOM NA ZDRAVLJENJU DOMA — IZZIVI ZA ZDRAVSTVENO NEGO

Katarina Lokar, prof. zdr. vzg.

Onkološki inštitut Ljubljana

V preteklosti se je glavna zdravstvena oskrba bolnikov, tudi bolnikov z rakom, odvijala v bolnišničnem okolju. Bolniki niso bili hospitalizirani le zaradi zdravljenja bolezni. Pogosti razlogi za hospitalizacijo so bile tudi diagnostične preiskave, rutinska zdravstvena oskrba ali rehabilitacija, potreba po zdravstveni negi ali socialne okoliščine bolnika. Razvoj znanosti in tehnologije v zdravstvu je prinesel podaljšanje življenjske dobe in preživetje bolezni, ki so bile včasih neozdravljive. Za današnji čas je značilno še staranje prebivalstva in posledično povečanje števila bolnikov s kroničnimi boleznimi, tudi bolnikov z rakom, kar je povzročilo povečane potrebe po hospitalizaciji. Ker pa so s hospitalizacijo povezani visoki stroški ter visoko specializirana medicinska tehnologija, ki še dodatno podraži oskrbo v bolnišnici, se zdravstvena obravnava seli iz bolnišnic v dnevne bolnišnice, ambulante in na bolnikov dom. Hospitalizacija pretežno prihaja v poštev ob diagnostiki in pri zdravljenju resnih akutnih bolezni ter kompleksnih kroničnih bolezni.

Današnji bolniki se tudi »spreminjajo«. Imajo več znanja in so bolj osveščeni, znajo poiskati informacije, se zavedajo svojih pravic ter ne sprejemajo odločitve zdravnika oz. medicinske sestre samoumevno (»zdravnik ve najbolje«), ampak želijo argumente, utemeljitve, zavračajo pokroviteljski odnos in želijo partnerstvo oz. sodelovanje. Po drugi strani pa prenos zdravljenj iz bolnišničnega v ambulantno in domače okolje pomeni tudi večjo vlogo in odgovornost bolnika v procesu zdravljenja in posledično večjo potrebo po informacijah, izobraževanju, zdravstveni vzgoji in svetovanju.

Ključno vprašanje je, ali se je sistem zdravstvenega varstva prilagodil spremenjeni zdravstveni obravnavi bolnikov? Moje mnenje je, da premalo in da se to odvija veliko prepočasi. Poleg tega pa tudi neusklajeno z izobraževalnim in socialnim sektorjem, ki sta pomembno povezana s sistemom zdravstvenega varstva. Svojo trditev bi podkrepila z dejstvom, da ponudba tako kvantitativno kot kvalitativno ni usklajena s potrebami in pričakovanji bolnikov. Vzrokov za tako stanje je več. Problem predstavlja način financiranja zdravstvenih storitev. Obstoječi sistem zdravstvenega varstva je razdrobljen, kar pomeni, da zdravstvene organizacije in interesne skupine

sledijo pretežno lastnim ciljem, ni pa skupnega cilja. Pesti nas pomanjkanje kadra, tudi pomanjkanje kadra s specifičnimi znanji. V današnjem sistemu zdravstvenega varstva je nosilec zdravstvene oskrbe izključno zdravnik. Vse navedeno otežuje fleksibilnost obravnave in prehajanje bolnika med različnimi nivoji zdravstvenega varstva ter vpliva na kontinuiteto, kakovost in varnost zdravstvene oskrbe. Prav tako prevladuje pretežno fizični vidik oskrbe, zanemarjamo pa čustvene in socialne vidike.

Ker dejavnost zdravstvene nege ne deluje v izolaciji, ampak je eden od elementov sistema zdravstvenega varstva, doživlja enake spremembe in podobne ovire. Medicinske sestre, še posebno v kliničnem okolju, pretežni del svojega časa in energije porabimo za izvajanje del po naročilu zdravnika, zato imamo malo priložnosti za neodvisno delovanje, ki bi izboljšalo oskrbo bolnikov, saj je ključna značilnost zdravstvene nege celostna obravnava človeka. Sprememba v obravnavi bolnikov je za medicinske sestre priložnost za širitev neodvisnega delovanja. Ali bomo to priložnost izkoristili? Ali se bomo odzvali na potrebe in pričakovanja bolnikov? Smo tisti zdravstveni delavci, ki največ časa preživimo ob bolniku, zato imamo dober vpogled v težave, s katerimi se bolniki soočajo v našem zdravstvenem sistemu. Ali bomo opozarjali na probleme bolnikov, na pomanjkljivo oskrbo itd.? Ali bomo razvijali nove modele prakse, ki jih narekujejo potrebe bolnikov, znanstvena dognanja in razvoj tehnologij, ali pa bomo raje pasivni opazovalci in bomo delali po modelih, ki jih bodo razvili drugi? Odločitev je naša. A ne pozabimo, da imamo do bolnikov tudi odgovornost.